

izvanrednu vizualnu artikulaciju upotpunjuje još i dvostupačni slog, s jasno istaknutim naslovima i podnaslovima.

Ono po čemu se ovaj udžbenik izdvaja od većine visokoškolskih izdanja svakako su kratki didaktičko-metodički prilozi unutar i nakon pojedinih tematskih cjelina. Uz jasnu vizualnu izdvojenost u odnosu prema temeljnom tekstu, odlikuju se i kreativnim metodičkim oblikovanjem. Odražavaju ga kvalitativne sinteze, osmišljeni problemski zadaci i korela-

tivni sadržaji, usmjereni na ostvarivanje funkcionalnih zadataka nastave, prvenstveno geografskog načina mišljenja.

Sukladno spomenutom udžbenik dr. Ive Nejašmića Osnove opće geografije je nezamjenljivo nastavno sredstvo za studente razredne i predmetne nastave na učiteljskim studijama, ali i višestruko vrijedan stručni priručnik za studente i nastavnike geografije u osnovnim i srednjim školama.

Dane Pejnović

Atlas Svijeta 2000, Novi pogled na Zemlju, Bertelsmann, Mozaik knjiga, urednica Ivanka Borovac, Zagreb, 1998, 375 str.

Atlas svijeta 2000 – Novi pogled na Zemlju hrvatsko je izdanje Bertelsmannova atlasa izvornog naziva: Die Welt, Atlas International Bertelsmann. Zahvaljujući trudu i zalaganju izdavača – Mozaik knjige iz Zagreba, dostupan nam je jedan od atlasa koji je namijenjen vrlo širokom krugu korisnika kojima će pružiti dragocjenu pomoć u produbljivanju postojećih ali i stjecanju novih spoznaja o svijetu u kojem živimo. Valja napomenuti da je u izradi izvornika sudjelovalo stotinjak suradnika i savjetnika iz svih dijelova svijeta te ovaj atlas predstavlja spoj iskustva i tradicije, ali i novih spoznaja i tehničkih mogućnosti u kartografskom izražavanju.

Važna novina u izradi ovog atlasa jest primjena kompjutorske tehnologije. Sve su karte napravljene u digitalnom zapisu što ubrzava izradu i osuvremenjivanje geografskog sadržaja karte.

Atlas sadrži kvalitetne i vrlo dojmljive satelitske snimke pojedinih dijelova Zemljine površine s kraćim objašnjenjima koje će korisniku omogućiti da upozna Zemlju u potpuno drukčijoj perspektivi od svakidašnje i zorno mu pokaže svu različnost kojom se odlikuje naša planeta: od pustinjskih prostranstava Sahare

preko prašuma Amazonasa i velikih alpskih ledenjaka do velikih megalopolisa (New York). Satelitske snimke nadopunjuju najbitniji i vrlo kvalitetan kartografski dio atlasnog sadržaja jer je karta ipak, unatoč impresivnom učinku satelitskih snimaka još uvijek nezamjenjiva u usporedbi prostornih oblika, kao i u detaljnijoj identifikaciji geografskog sadržaja.

Možda je najveća promjena koju donosi ovaj atlas – ujednačenost mjerila u kojima su izrađene geografske karte. Gotovo su sve geografske karte načinjene u mjerilu 1:4 500 000. Iznimke su samo karte kontinenata i oceana u cjelini, polarnih predjela, nekih manjih otoka i karte Hrvatske i susjednih zemalja. Tako su karte kontinenata izrađene u mjerilu 1:40 000 000, dok su zemljovidi Hrvatske i ostalih zemalja Srednje Europe, koje su dopuna izvorniku u hrvatskom izdanju, radi bolje preglednosti izrađene u mjerilu 1:900 000. Gotovo jedinstveno mjerilo u kojem je prikazan najveći dio Zemljine površine znatno olakšava upotrebu geografskih karata, poglavito što se tiče međusobne usporedivosti pojedinih prikaza, a kod šireg će kruga korisnika koji nisu upućeni u mjerilo pridonijeti boljoj i točnijoj predodžbi prostornih odnosa.

Valja napomenuti da su u izradi zemljovida primijenjena najnovija kartografska sredstva i načini prikazivanja Zemljine površine. Naime, prikaz pojedinih geografskih elementa odstupa od klasičnoga, tradicionalnog kartografskog predočavanja. Tako, primjerice, reljef nije prikazan hipsometrijskom metodom (bojom), već su karakterističnim bojama označeni pojedini ekološki pojasi s njihovim specifičnim klimatskim i vegetacijskim obilježjima.

Reljef je, pak, prikazan samo sjenčanjem, koje kao prostorna metoda predočavanja reljefa omogućuje dosta dobru percepciju plastičnosti pojedinih reljefnih oblika. Međutim, samo na geografskim kartama na kojima su prikazani gusto naseljeni prostori s velikom gustoćom prometnica dojam plastičnosti reljefa ne dolazi dovoljno do izražaja upravo zbog mnoštva topograma i guste prometne mreže, što je i posljedica izbora mjerila. Tako se i na ovom primjeru pokazuje sva kompleksnost kartografskog prikazivanja: jedinstvenost mjerila uvjetovala je, što je i razumljivo, na kartama koje prikazuju gušće naseljena područja smanjenu čitljivost reljefnih obilježja tih prostora.

Valja posebice napomenuti da su vrlo detaljno i pregledno na zemljovidima prikazane prometnice te se može reći da je prikazana gotovo cjelokupna prometna mreža svijeta - cestovna i željeznička. Prometnice su klasificirane i numerirane, a navedene su i udaljenosti u kilometrima na pojedinim dionicama, tako da prikaz prometnica u nekim elementima čak

doseže preciznost auto-karte. Ovakav način predočavanja prometnica upućuje na stav autora atlasa da je prometna mreža svijeta jedan od važnih čimbenika koji utječu na prostorne pojave i procese i integracijske procese. Isto tako, na zemljovidima su naznačene i najvrednije kulturne i prirodne znamenitosti diljem svijeta.

Cjelokupni sadržaj atlasa podijeljen je u tri osnovna dijela:

1. uvodni dio (satelitske snimke, sadržaj, tumač znakova na kartama)
2. atlasni dio (gdje se razlikuju geografske karte na kojima su prikazani kontinenti u mjerilu 1:40 000 000 i karte manjih dijelova Zemljine površine u mjerilima 1:4 500 000 i 1:900 000)
3. kazalo (koje sadrži rječnik geografskih pojmova, kazalo država i područja, kao i kazalo geografskih naziva).

Može se reći da ovaj atlas pruža specifičan i nov pogled na svijet, manje opterećen eurocentrizmom, gdje su svi dijelovi svijeta podjednako zastupljeni. Prije svega, treba naglasiti da će ovaj atlas temeljen na najnovijim znanstvenim dostignućima te s bogatim kartografskim sadržajem na razini svjetskih kartografskih izdanja zasigurno privući korisnike svake dobi i usmjerenja i potaknuti ih na daljnje upoznavanje Zemlje te otvoriti put novim promišljanjima o njoj. Na kraju treba istaknuti i prikladno i atraktivno dizajnersko i grafičko rješenje samog ovitka atlasa.

Aleksandar Toskić